

BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARIGA MATEMATIKANI O'RGATISHDA PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH

Norboyeva Sayyora Murodovna

Guliston davlat universiteti katta o'qituvchisi

Rajabova Munisa Aminboy qizi,

Toshpo'latova Dilmura G'ofur qizi

GulDU Pedagogika fakulteti Boshlang'ich ta'lim yo'nalishi talabalari

ANNOTATSIYA

Mazkur tadqiqot jarayonida boshlang'ich sinf o'quvchilariga matematik amallarni o'rgatish jarayonidagi pedagogik texnologiyalarning zamindorligi beqiyos asoslab berildi.

Kalit so'zlar: matematika, texnologiya, kasbiy metod, innovatsiya, mahorat.

АННОТАЦИЯ

В ходе данного исследования доказана значимость педагогических технологий в процессе обучения учащихся начальной школы математическим действиям.

Ключевые слова: математика, технология, профессиональный метод, инновации, мастерство.

KIRISH

O'quvchida darsga bo'lgan qiziqishni oshirishda, mustaqil fikrga ega bo'lishida, faol, bilimli shaxsni kamol toptirishda pedagogik texnologiyalarning dars jarayonida qo'llanishi katta ahamiyat kasb etadi. Ta'limning mazmunini yangilaydi. Hozirgi zamon o'qituvchisi o'z mehnati jarayonida ilg'or usullarni o'z darslarida qo'llashi o'qituvchidan katta mahorat va malaka talab etadi. Bunday o'qituvchilar darsga yangicha yondashib, o'quvchilarning mustaqil ishlariga imkon yaratishi kerak. Ya'ni dars jarayonida o'quvchilarning mustaqil ishlariga e'tibor berilishi lozim. Barcha mustaqil ish o'zida ijodiy elementlarni mujassamlashtiradi, o'quvchilarni ta'limiy muammo bilan yuzma- yuz qo'yadi, har xil yechimlarning bittasini anglash imkonini beradi. O'quvchilarning, asosan, o'qish va imlo savodxonligi bilan bog'liq ko'nikmalarini shakllantirishga qaratilgan 1-2-sinflardagi mustaqil ishlardan farqli o'laroq 3-4-sinflardagi mustaqil ishlar imlo savodxonligiga erishishdan tashqari tashabbuskorligi va ijodiy iqtidorlarni o'stirish, fikr-mulohazalarni erkin bayon qilishga o'rgatishi, faolligini oshirishi, dunyoqarashini shakllantirishi bilan ham muhim ta'lim-tarbiyaviy ahamiyat kasb etadi. O'quvchilarning shu jarayondagi faoliyati zamirida o'quv faolligi turadi. Faollik esa bilimlarni chuqurroq egallashga,

ma'naviy-axloqiy dunyoqarashni shakillantirishga yo'l ochadi. Mavjud bilimlarni o'zlashtirish inson ma'naviy kamolotining asosini tashkil qiladi..

MUHOKAMA VA NATIJALAR

O'qituvchida pedagogik mahorat yuqori bo'lsa, o'quvchilarga innovatsion yondashuv bilan va zamonaviy tarzda dars o'ta oladi. Pedagogik innovatsiya bu: bo'lajak mutaxassislarni yangicha ishlashga tayyorlash; avvalgi egallangan bilimlar asosida sifat o'zgarishlarga erishish; yuqori samaradorlikka yangicha yondashuv. Pedagogik innovatsiya quyidagi yo'nalishlarda bo'lmog'i lozim: boshlang'ich ta'limda milliy istiqloq g'oyasi asoslarini joriy qilishning innovatsion usullari; boshlang'ich ta'limni takomillashtirish va rivojlantirishda yangi pedagogik texnologiyalarni qo'llash; boshlang'ich ta'limda informatsion texnologiyalarni joriy etish; boshlang'ich ta'limga oid zamonaviy o'quv adabiyotlarni yaratish; Innovatsiya bu - yangicha ishlash. Pedagogik innovatsiyada boshlang'ich ta'limni rivojlantirishning jahon ta'limi andozalaridagi zamonaviy talablarni e'tiborga olgan holda Boshlang'ich sinflarda matematik amallar bajarishda o'quvchilarning har biriga ta'lim olishda keng imkoniyatlarni yaratib, har birining yuqori natijaga erishishlarini rag'batlantirish va shu orqali o'quv- bilim jarayonining farqli tashkil etilishini ta'minlash uchun da'vat etilgan.

Boshlang'ich sinflarda matematik amallar bajarishni bog'lanish va bilimlarni muvofiqlashtirish tamoyili asosida o'quv fanlarining ichki bog'liqligi va o'quv fanlari aro uzviylikni ta'minlashga xizmat qiladi. Matematik amallarni o'rgatishda quyidagi amallardan foydalanish mumkin. Interfaol metod – ta'lim jarayonida o'quvchilar hamda o'qituvchi o'rtasidagi faollikni oshirish orqali o'quvchilarning bilimlarni o'zlashtirishini faollashtirish, shaxsiy sifatlarini rivojlantirishga xizmat qiladi. Interfaol metodlarni qo'llash dars samaradorligini oshirishga yordam beradi, norasmiy bahs – munozaralar o'tkazish, o'quv materialini erkin bayon etish va ifodalash imkoniyati, o'quvchilar tashabbus ko'rsatishlariga imkoniyatlar yaratilishi, kichik guruh, sinf jamoasi bo'lib ishlash uchun topshiriqlar berish va boshqa metodlardan iborat bo'lib, ular ta'lim – tarbiyaviy ishlar samaradorligini oshirishda o'ziga xos ahamiyatga ega. Hozirda ta'lim metodlarini takomillashtirish sohasidagi asosiy yo'nalishlardan biri interfaol ta'lim va tarbiya usullarini joriy qilishdan iboratdir. Barcha fan o'qituvchilari shu jumladan boshlang'ich sinf o'qituvchilari ham dars mashg'ulotlari jarayonida interfaol metodlardan borgan sari keng ko'lamda foydalanmoqdalar. Interfaol metodlarni qo'llash natijasida o'quvchilarning mustaqil fikrlash, tahlil qilish, xulosalar chiqarish, o'z fikrini bayon qilish, uni asoslangan

holda himoya qila bilish, sogʻlom muloqot, munozara, bahs olib borish koʻnikmalari shakllanib, rivojlanib boradi. Hozirda keng qoʻllanib kelayotgan interfaol metodlar turlari juda koʻp boʻlib, ularning hammasi ham boshlangich taʼlimda qoʻllash uchun yaroqli emas. Bunga 1-navbatda boshlangich sinf oʻquvchisining oʻqish, yozish tezligining kichikligi va sinfda aksariyat hollarda 30 tadan ortiq oʻquvchi oʻqishi boʻladi. Interfaol metodlar nisbatan kichik auditoriyalarga (30 tagacha) va koʻproq uzluksiz taʼlim tizimining oʻrta va yuqori boʻgʻinlariga moʻljallangan boʻlib, boshlangich sinflarda qoʻllash tajribalari juda kam. SHuning uchun yangi texnologiyalarning faqat boshlangich sinf matematika darslarida qoʻllash mumkin boʻlganlari haqida soʻz yuritimiz. Interfaol metod sinfda oʻtiladigan mavzular yuzasidan muammoli vaziyatlarni muhokama qilishda Aqliy hujum, Adashgan zanjirlar, Savol bering, Insert, BBB, Muammoli savollar, Kichik guruhlarda ishlash metodlari asosida bahs, munozara orqali ularni yechimini topishda yaqindan yordam beradi. Aqliy hujum texnologiyasini qoʻllash bir muammoni hal qilish yoʻlidan turlicha va iloji boricha koʻproq taklif, fikr – mulohazalarni yigʻishdan iborat. Avvaliga har qanday takliflar qabul qilinadi. Keyin esa, ularning ichidan eng maqulini tanlab olinadi. Bu metodni qoʻllashda eng nozik tomoni hamma takliflarni eslab qolishdir. Shuning uchun ularni yozib borish kerak boʻladi. Oʻqituvchi ularni shartli belgilar va qisqartirishlar bilan doska yoki vatman qogʻozga yozib boradi. Masalan: 3 – sinfda mavzuga oid quyidagi mashqni hal qilish yuzasidan hamma takliflarni yigʻish mumkin. Quyidagi shaklda nechta toʻrt burchakbor? Bunda takliflar toʻrtburchaklar sonini sanash usuliga oid boʻlib, ularning sonini toʻgʻridan – toʻgʻri aytish talab qilinmaydi. Bunda turli takliflar bildirish mumkin. Eng maqbuli avval 1 katakli, keyin 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 katakdan tuzilgan toʻrtburchaklar sonini sanashni taklif qilish mumkin. 22 Yoki biror ifoda qiymatini qulay usulda hisoblash yuzasidan takliflar yigʻiladi. Masalan: 1 dan 20 gacha boʻlgan barcha natural sonlar yigʻindisini topish yoʻli soʻraladi. Hamma takliflar qabul qilinadi. Ularning bir nechtasi boʻyicha yigʻindi topiladi va usullar taqqoslanadi. Eng qulay usulni taklif qilgan guruh yoki juftlik taqdirlanadi. Biz innovatsion yondashuv deganda faqatgina kompyuterda, proyektor orqali slaydlar bilan dars oʻtishni tushunishimiz nooʻrin.

XULOSA

Darslarni yangi zamonaviy metodlar, noanʼanaviy usullarda tashkil etish ham innovatsion yondashuvning bir turi sanaladi. Bunday usullar juda samarali boʻlib, oʻquvchilarni mustaqil fikr yuritishga, bilim, koʻnikma va malakalarining toʻgʻri shakllanishiga yordam beradi.

REFERENCES

1. Shavkat Mirziyoyev “Erkin va farovon , demokratik O‘zbekiston davlatini birgalikda barpoetamiz”. Toshkent “O‘zbekiston” 2016-yil
2. Matematika 3-sinf S.Burxonov, O‘.Xudoyorov, Q.Norqulova Toshkent “Sharq” 2019-yil
3. Boshlang`ich matematika kursi nazariyasi. F.M.Qosimov, M.M.Qosimova Buxoro-2018
4. Mamarasulovna, Y. Y. (2022). BOSHLANG ‘ICH SINIF O ‘QITUVCHILARIDA PEDAGOGIK MAHORATNI SHAKILLANTIRISHNING DOLZARB AHAMIYATI. *INTEGRATION OF SCIENCE, EDUCATION AND PRACTICE. SCIENTIFIC-METHODICAL JOURNAL*, 698-700.